

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1. บทสรุป

เป็นที่ทราบกันตั้งแต่ต้นแล้วว่า การพัฒนาเป็นกระบวนการที่พยายามเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของมนุษย์เพื่อต้องการยกระดับฐานะทางสวัสดิการและคุณภาพชีวิตของบุคคลให้ดีขึ้น ซึ่งจากการพัฒนาเพื่อเพิ่มผลผลิตและรายได้ประชาชาติให้มีอัตราที่สูงขึ้นดังกล่าวนี้ ทำให้อุตสาหกรรมขยายตัวอย่างรวดเร็ว ซึ่งก่อให้เกิดการคุกคามต่อระบบทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นการทำให้ทรัพยากรธรรมชาติลดน้อยลง หรือเป็นการทำให้เกิดมลพิษในสิ่งแวดล้อม ซึ่งล้วนเป็นผลมาจากการแทรกแซงโดยการรุกรานของมนุษย์ทั้งสิ้น โดยเฉพาะประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาประเทศหนึ่งที่มีนโยบายในการพัฒนาแบบเร่งรัด โดยเฉพาะโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมต่างๆ ทั้งทางตรง ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมให้เกิดนิคมอุตสาหกรรมรอบนอก ทั้งโซน 2 และโซน 3 หรือทางอ้อม เช่น การก่อสร้างท่าเรือน้ำลึกตามชายฝั่งทั้งด้านตะวันตก และตะวันออกของประเทศ ทั้งนี้เพื่อพยายามผลักดันสถานะภาพให้เข้าสู่ความเป็นประเทศอุตสาหกรรมเต็มตัวนั่นเอง

ซึ่งจากการพัฒนาดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ ขึ้น โดยเฉพาะในปัจจุบัน ปัญหาสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรมมีความรุนแรง และซับซ้อนมากกว่าแต่ก่อน ซึ่งปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นนั้นพอจะสรุปประเด็นปัญหาได้ 3 ประการคือ

1. ปัญหาน้ำเน่าเสีย
2. ปัญหามลภาวะทางอากาศ
3. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการของเสียที่เป็นอันตราย

ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ ที่เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งถือว่า รัฐและประชาชนโดยทั่วไปเป็นเจ้าของร่วมกัน ตลอดจนทรัพย์สินอื่นๆ ทั้งที่เป็นของเอกชน หรือปัจเจกชนแต่ละราย หรือส่วนรวม หรือแม้แต่ ชีวิต ร่างกาย หรืออนามัยของบุคคลผู้ได้รับผลกระทบ ไม่ว่าจะเป็นทางตรง หรือทางอ้อม โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ใกล้เคียงกับพื้นที่ ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษโดยตรง

แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อบุคคลใดได้รับความเสียหายจากการที่มีผู้กระทำความผิด ทั้งในทางอาญา และ/หรือทางแพ่ง บุคคลผู้ได้รับความเสียหายนั้น ก็จะเกิดสิทธิในการดำเนินคดีดังกล่าวคือจะมีอำนาจฟ้องคดีอาญา หรือมีอำนาจฟ้องคดีทางแพ่ง ซึ่งจุดเริ่มต้นของการเป็นผู้เสียหายที่จะมีอำนาจฟ้องหรือเรียกร้องสิทธิของตนได้ ก็จะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม นั่นก็คือ จะต้องเรียกร้องสิทธิของตนผ่านกระบวนการยุติธรรมของศาลนั่นเอง ในปัจจุบัน การดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมทั้งในทางแพ่ง และทางอาญา ยังยึดหลักเกณฑ์ตามกฎหมาย วิธีพิจารณาความแพ่งหรืออาญา โดยยังไม่มีการตรากฎหมายสภาวะแวดล้อม ในส่วนที่ว่าด้วยการดำเนินคดีสิ่งแวดล้อมเป็นการเฉพาะ ซึ่งจากการที่ยังคงใช้หลักการเดิมตั้งที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง หรือประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานั้น อาจทำให้ผู้เสียหายไม่ได้รับความเป็นธรรม โดยเฉพาะในประเด็นในเรื่องการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่น่าพิจารณาดังต่อไปนี้

1. ประเด็นในเรื่องอำนาจฟ้อง และสถานะของการเป็นโจทก์ในคดี

ประเด็นดังกล่าว เนื่องจากมาตรา 35 กำหนดให้ผู้มีความสามารถดำเนินกระบวนการทางศาลได้ ก็ต่อเมื่อคู่ความฝ่ายนั้นถูกได้แย้งสิทธิ ซึ่งการพิสูจน์ถึงจุดเริ่มต้นของการถูกได้แย้งสิทธิในคดีมลพิษสิ่งแวดล้อมนั้น บางครั้งโจทก์ผู้เสียหายแทบจะไม่รู้สีกตัวว่าตนเองกำลังได้รับอันตรายจากมลพิษที่โรงงานอุตสาหกรรมบริเวณใกล้เคียงที่พักอาศัยของตน บ่อยออกมากับน้ำหรืออากาศ

ได้เลย เพราะความเสียหายจากมลพิษดังกล่าว บางครั้งมิได้เกิดขึ้นอย่างฉับพลันเหมือนเช่น คดีละเมิดทั่วไป นอกจากนี้ในเรื่องสิทธิที่จะได้รับความคุ้มครองนั้นก็ต้องเป็นสิทธิที่กฎหมายบัญญัติ รับรองไว้ เช่น สิทธิในร่างกาย อนามัย หรือทรัพย์สินอื่น เป็นต้น ประเด็นที่เป็นข้อสงสัยตามมาคือ ถ้าเป็นการผิดสิทธิในสิ่งแวดล้อมนั้น กฎหมายจะยอมรับและให้ความคุ้มครองด้วยหรือไม่ เพราะใน กฎหมายไทย ยังไม่มีการบัญญัติรับรองไว้แต่ประการใด ไม่เหมือนกับประเทศญี่ปุ่น หรือสหรัฐอเมริกา

2. ประเด็นในเรื่องการพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำกับผล

เรื่องดังกล่าวนี้เป็นประเด็นปัญหาที่ค่อนข้างยุ่งยากมาก เพราะการที่โจทก์หรือคู่ความ ผู้ที่เกี่ยวข้อง ในคดีมลพิษสิ่งแวดล้อมนั้น ในการพิสูจน์ให้เห็นถึงความเสียหายหรือ ความรับผิดชอบ ระหว่างการกระทำกับผลที่เกิดขึ้นนั้น จะต้องอาศัยความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ความรู้เกี่ยวกับพิษวิทยา หรือหลักระบาดวิทยา ซึ่งบางครั้งใช้ผู้เชี่ยวชาญ และอาศัยห้องปฏิบัติการทดลอง ซึ่งจะต้องใช้เวลา และค่าใช้จ่ายมาก และบางครั้งการจะชี้ชัดว่าโรงงานได้เป็นผู้ก่อมลพิษย่อมทำ ได้ยาก โดยเฉพาะในกรณีที่โรงงานดังกล่าวตั้งอยู่ในเขตที่มีความหนาแน่นของอุตสาหกรรมมาก

3. ประเด็นในเรื่องการฟ้องร้องเรียกค่าสินไหมทดแทนในกรณีที่มีผู้ได้รับความเสียหาย มากกว่า 1 คน

กรณีดังกล่าวเป็นการมีปกติในคดีมลพิษสิ่งแวดล้อม ซึ่งตามหลักกฎหมายแล้ว เมื่อบุคคลใด ได้รับความเสียหายจากการกระทำใดๆ ย่อมมีสิทธิในคดีขึ้นฟ้องร้องได้ แต่อย่างไรก็ตามผลของคดี หนึ่งๆ ย่อมไม่ผูกพันบุคคลอื่น แม้ว่าจะได้รับความเสียหายเนื่องมาจากการกระทำเดียวกันก็ตามซึ่ง บุคคลนั้นๆ จะต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลเป็นต่างหาก ซึ่งนับว่า ปัญหาดังกล่าวเป็นประเด็นข้อยุ่งยากโดย เฉพาะในเรื่องจำนวนอรรถคดีที่ค้างค้างอย่างมากในชั้นพิจารณา

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น พอจะชี้ให้เห็นถึงอุปสรรค ข้อจำกัดในการที่จะ ให้อำนาจความยุติธรรม ตลอดจนประโยชน์สูงสุดแก่บุคคลผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะคู่ความ ฝ่ายผู้เสียหาย ซึ่งแม้ว่าตามมาตรา 96 และมาตรา 97 แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 จะมีบทบัญญัติให้อำนาจประโยชน์ประเดิม เรื่องภาระ การพิสูจน์จากเดิมเป็นหน้าที่ของฝ่ายผู้เสียหาย

นอกจากที่จะต้องพิสูจน์ให้ครบองค์ประกอบความผิดโดยเฉพาะในเรื่องเจตนา ความ จงใจ หรือความประมาทเลินเล่อ ซึ่งเป็นเรื่องภายในจิตใจของผู้กระทำผิด โดยอาศัยหลัก การพื้นฐานในเรื่องละเมิดทั่วไป ซึ่งเป็นเรื่องที่สร้างความยากลำบากให้ผู้เสียหายเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นเจตนารมณ์ของกฎหมายใหม่ จึงได้อาศัยหลักการเรื่องความรับผิดเคร่งครัด (Strict Liability) มาประยุกต์ใช้ในเรื่องคดีมลพิษสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้โดยมีการกำหนดหน้าที่ภาระการ พิสูจน์ใหม่ กล่าวคือ ภาระการพิสูจน์ในเรื่องการกระทำที่เป็นผลจากจิตใจภายในที่เกี่ยวกับเจตนา จงใจ หรือประมาทเลินเล่อ นั้น จะกลายเป็นหน้าที่ของจำเลยผู้ถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อมลพิษแทน ซึ่งจำเลยจะต้องพิสูจน์ให้เห็นได้ว่า การกระทำของตนเข้าข่ายข้อยกเว้นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ มิฉะนั้นตนจะต้องรับผิด โจทก์ผู้เสียหายมีหน้าที่พิสูจน์ให้เห็นแต่เพียงว่า ตนได้รับความเสียหาย จากการกระทำของจำเลยก็เพียงพอแล้ว แม้กฎหมายจะกำหนดภาระการพิสูจน์ของโจทก์ฝ่าย ต้องเสียหายให้ลดน้อยลงก็ตาม แต่อย่างไรก็ดี การพิสูจน์ประเดื่อดังกล่าวเพียงประเดื่อดียว ก็ยังคงเป็นเรื่องที่ยากลำบากอยู่มาก ซึ่งความยากง่ายของประเด็นนี้ ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

สำหรับในแง่ของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมที่อยู่ในฐานะผู้กระทำผิด และ ภาระการพิสูจน์ที่จะปฏิเสธความรับผิดเป็นของตนเองแล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้ จะเห็นได้ว่าผู้ประกอบการ เองจะอยู่ในฐานะที่ค่อนข้างลำบากเช่นกัน ทั้งนี้เพราะการที่ผู้กระทำความผิดเป็นรัฐ หรือประชาชนโดยส่วน วมกับการที่ตนเองมีหน้าที่จะต้องพิสูจน์ความบริสุทธิ์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือตนเองมิได้มีส่วนรู้เห็น

ใดๆ ทั้งสิ้นซึ่งนอกจากในเรื่องคู่กรณีและการพิสูจน์แล้ว ประเด็นในเรื่องของจำนวนค่าสินไหมทดแทนเพื่อการเยียวยาบรรเทาผลร้ายจากปัญหาพิษ ก็เป็นอีกประการหนึ่งซึ่งถือว่าเป็นภาระหนักใจของผู้ประกอบการเช่นกัน ทั้งนี้เพราะจำนวนเงินค่าสินไหมนั้นค่อนข้างสูง ประกอบกับหลักในการคำนวณค่าเสียหายต้องอาศัยหลักการทางวิชาการ ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การแพทย์ การสาธารณสุข ตลอดจนต้องอาศัยทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวกับการประเมินค่าด้านสิ่งแวดล้อมเข้าช่วย ซึ่งการกำหนดจำนวนเงินความรับผิดนี้ถือได้ว่าเป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งแสดงถึงข้อจำกัดและอุปสรรคในการเอื้ออำนวยความสะดวกในทางปฏิบัติ เพื่อบังคับใช้ให้เกิดความยุติธรรมขึ้นได้

การประกันภัยจึงเป็นมาตรการที่เป็นรูปธรรม รูปแบบหนึ่งที่ถูกหยิบยกขึ้นมาพิจารณาว่าน่าจะสามารถช่วยแก้ไขข้อจำกัด หรืออุปสรรคดังกล่าวข้างต้น โดยเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาความในคดีสิ่งแวดล้อมกรณีที่ผู้เสียหายเลือกวิธีการทางศาลเพื่อการเรียกร้องค่าเสียหาย ทั้งนี้เพราะมาตรการทางการประกันภัยโดยเฉพาะการประกันความเสี่ยงที่เกี่ยวกับการประกันเพื่อความรับผิดของผู้กระทำผิดเนื่องจากความประมาทเลินเล่อ ทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายหรือทรัพย์สินของบุคคลอื่น การประกันภัยประเภทนี้มีวิวัฒนาการมา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของมนุษย์ในปัจจุบัน อันเกี่ยวเนื่องกับความรับผิดชอบในการกระทำของตนที่บุคคลมีต่อสังคมว่าการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นนั้นเป็นความรับผิดชอบ แม้แต่เพียงที่จะถูกลงโทษตามกฎหมายทางอาญาเท่านั้น แต่ควรจะต้องรับผิดชอบต่อคนที่ทำให้ผู้เสียหายได้กลับมีสภาพดีดังเดิมอีกด้วย

หลักของสังคมในปัจจุบันมีอยู่ว่า ผู้ที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่นโดยความประมาทเลินเล่อจะต้องชดเชยค่าความเสียหายให้แก่ผู้นั้น ฉะนั้นเพื่อที่จะให้ผู้กระทำละเมิดสามารถชดเชยเงินค่าความเสียหายได้ เขาจะต้องอยู่ในสภาพที่มีเงิน เพื่อจ่ายเป็นค่าสินไหมทดแทนนั้นได้ (Financial Liability) การประกันเพื่อความรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามจึงช่วยให้ผู้กระทำ

การละเมิดสามารถชดเชยหนี้ที่ตนมีต่อบุคคลอื่นเนื่องจากการละเมิดได้ จึงทำให้เห็นได้ว่าการประกันประเภทนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบันเพราะทำให้ประชาชนในสังคมได้รับความอบอุ่นใจว่าจะได้รับชดเชยค่าสินไหมทดแทนจากผู้ละเมิดและผู้ละเมิดเองก็อุ่นใจว่าถ้ากระทำการใดพลั้งพลาดโดยมิได้มีเจตนา ตนก็จะสามารถชดเชยค่าความเสียหายนั้นได้โดยไม่ต้องเดือดร้อนถึงทรัพย์สินของตนอีกต่อไป

แต่อย่างไรก็ตามปัญหาที่พบตามมาก็คือ แม้ว่าโดยปกติทางปฏิบัติ ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมจะมีการทำประกันภัยให้กับธุรกิจของตน ในรูปแบบการประกันภัย "Package" ซึ่งครอบคลุมความคุ้มครองในลักษณะที่เป็น Comprehensive ในวงเงินความคุ้มครองที่ค่อนข้างจะสูงแล้วก็ตาม แต่กระนั้นความคุ้มครองที่ได้รับจากกรมธรรม์ประกันภัยประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับโรงงานอุตสาหกรรมข้างต้นนั้น มุ่งเน้นความคุ้มครองเฉพาะชีวิต ร่างกาย อนามัยของเอกชนหรือปัจเจกชนเป็นราย ๆ ไป หรือความสูญหาย หรือเสียหายของทรัพย์สินโดยทั่วไปของบุคคลดังกล่าว อันเกิดจากอุบัติเหตุโดยตรง ซึ่งได้รับการคุ้มครอง ตามกรมธรรม์ซึ่งในปัจจุบันยังไม่สามารถที่จะขยายความคุ้มครองไปจนถึงความรับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติที่เกิดจากมลพิษอันเป็นผลทางอ้อมจากสาเหตุที่ได้รับความคุ้มครองตามกรมธรรม์ที่มีอยู่ได้ หรือแม้แต่ในกรณีที่เป็นความเสียหายโดยตรง หรือเป็นผลที่เกิดตามมาก็ตาม ทั้งนี้เพราะภายใต้ข้อจำกัดทางเงื่อนไขความคุ้มครอง ตลอดจนบทบัญญัติการยกเว้นความรับผิดชอบของกรมธรรม์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน กรณีขอยกตัวอย่างการเกิดมลพิษทางอากาศ ที่อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง โดยโรงงานไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย หรือในกรณีการเกิดเพลิงไหม้โรงงานน้ำตาล ที่จังหวัดขอนแก่น ยังผลให้เกิดปัญหามลพิษในแม่น้ำพอง เป็นต้น ซึ่งจากเหตุการณ์ดังกล่าว แม้ว่าทางโรงงานทั้งสองจะบริหารจัดการทำประกันภัยไว้ค่อนข้างสมบูรณ์แล้วก็ตาม แต่จากผลที่เกิดขึ้นนั้น สืบเนื่องมาจากมลพิษจากการที่โรงงานทั้งสองเกิดเพลิงไหม้แล้วปล่อยของเสียออกมา กรมธรรม์ที่โรงงานทั้งสองจัดทำไว้ไม่สามารถเรียกร้องให้บริษัทผู้รับประกันชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่รัฐ และประชาชนทั่วไปที่ได้รับความเสียหาย

อันเป็นผลมาจากมลพิษ จากเหตุการณ์นั้นได้ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวเป็นอุทธรณ์อย่างดีในการสะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัด หรือขีดความสามารถของกรมธรรม์ที่มีอยู่ ซึ่งนับว่าเป็นอุปสรรคต่อการเอื้ออำนวยประโยชน์ของบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างยิ่ง ดังตัวอย่างของกรณีกรมธรรม์ความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอกตามกฎหมาย (General Public Liability Insurance) ยังมีข้อยกเว้นตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ ซึ่งมีผลทำให้บริษัทผู้รับประกันภัยสามารถปฏิเสธความรับผิดได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณี "ความรับผิดชอบไม่ว่าลักษณะใดๆ อันเกิดจากหรือเกี่ยวเนื่องจากหรือเป็นผลโดยตรง หรือโดยอ้อมจากน้ำท่วม น้ำสกปรก สารเคมี ฝุ่นควัน ก๊าซพิษ ของเหลวหรือของแข็งที่เป็นพิษ มลพิษหรือมลภาวะใด ๆ" (Any Liability arising through Defective Sanitary Arrangements, Flood, Water Pollution, Chemical Effluent, Fumes or other Noxious Gas, Liquid or Substance) ซึ่งจากข้อจำกัดความรับผิดดังกล่าวจะเห็นว่า กรมธรรม์ที่ใช้อู่ในประเทศไทยในปัจจุบัน ยังมีขอบเขตที่ค่อนข้างแคบ และจำกัดเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในกรณีความเสียหายที่เกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อม

เป็นที่ทราบกันดีว่าความเสี่ยงภัยทางสิ่งแวดล้อมสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. มลพิษที่ค่อยๆ เกิดทีละน้อย (Gradual Pollution) อันเป็นผลมาจากกระบวนการผลิตตามปกติของอุตสาหกรรม ซึ่งรวมไปถึงของเสียอันตราย จากอุตสาหกรรม
2. มลพิษอันเกิดจากอุบัติเหตุ หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน (Sudden and Accidental Pollution) ถึงแม้ว่าหลายบริษัทจะให้ความระมัดระวังต่อการเกิดมลพิษที่มีสาเหตุจากการดำเนินการตามปกติของโรงงาน เนื่องมาจากการใช้วัตถุดิบพิษ หรือ ของเสียอันตรายจากการผลิตก็ตาม การก่อให้เกิดมลพิษยังมีสาเหตุมาจากอุบัติเหตุ เช่น อัคคีภัย เป็นต้น

การประกันภัยความรับผิดตามกฎหมาย สำหรับความเสียหายจากมลพิษอุตสาหกรรมต่อ สิ่งแวดล้อมนั้น (Insurance for liability claims arising from the polluting environment) ได้มีวิวัฒนาการมาเป็นลำดับอย่างต่อเนื่อง จากกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิด ตามกฎหมายต่อสาธารณะแบบรวม (Comprehensive General Liability Policy ; CGL) กับกรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดตามกฎหมาย ต่อการทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อมสภาพลง (Environmental Impairment Liability Policy ; EIL) ซึ่งกรมธรรม์ประกันภัยประเภท นี้ไม่มีรูปแบบที่แน่นอน และยากที่จะกำหนดรูปแบบให้ชัดเจนได้ กรมธรรม์ประกันภัยความรับผิดตาม กฎหมายต่อสาธารณะแบบรวม (CGL) ยังคงมีข้อจำกัดในการคุ้มครองความรับผิดต่อการเกิดมลพิษซึ่ง กรมธรรม์จะปฏิเสธความคุ้มครองความเสียหายที่เกิดจากการกระทำอย่างจงใจ หรือสามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าของผู้เอาประกันภัย (Intended or Expected by the Insured) นอกจากนี้ กรมธรรม์ประกันภัยประเภทดังกล่าวนี้ ยังมีข้อยกเว้นในเรื่องความคุ้มครองต่อความเสียหายที่มีผล มาจากมลพิษที่ไม่ได้เกิดจากอุบัติเหตุ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลัน (Sudden and Accidental)

กรมธรรม์ประเภท "EIL" ที่กล่าวมาแล้วนั้น ไม่มีมาตรฐานหรือรูปแบบของกรมธรรม์ที่ แน่ชัด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การเจรจาต่อรองกันเองระหว่างผู้เอาประกันภัย บริษัทนายหน้า และบริษัทผู้รับ ประกันภัย ซึ่งประเด็นที่จะต้องเจรจา และกำหนดให้ชัดเจนลงไปในการกรมธรรม์คือ

1. ระยะเวลาของความคุ้มครอง โดยเฉพาะการขยายระยะเวลา เพื่อให้มีผลย้อนหลัง
2. จำนวนจำกัดความรับผิดในเรื่องค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี รวมถึงค่าใช้จ่ายในการ บำบัดมลพิษ (Clean-up Costs) ให้กลับสู่สภาพเดิม
3. อาณาเขตของความคุ้มครอง ในเรื่องของการบำบัดมลพิษ จะครอบคลุมสถานที่ของ ผู้เอาประกันภัยเท่านั้น หรือจะให้ครอบคลุมถึงสถานที่บริเวณที่พิกอาศัยของบุคคลภายนอกด้วย
4. การกำหนดจำนวนของค่าใช้จ่าย ในการจัดการป้องกันความเสียหายตามสมควร (Loss Prevention Services)

กรมธรรม์ประเภท "EIL" นี้ มีเบี้ยประกันภัยค่อนข้างสูง และยังมีไม่กว้างขวางใน ตลาดธุรกิจประกันภัยมากนัก นอกจากนี้เงื่อนไขในการพิจารณารับประกันภัย รวมทั้งเงื่อนไข เรื่องความคุ้มครอง หรือการชดเชยค่าสินไหมทดแทนนั้น มีความยากลำบากที่จะกำหนดเป็นมาตรฐาน ได้ ทั้งนี้เพราะประการแรก ภัยจากมลพิษจากสิ่งแวดล้อมนั้น เป็นภัยที่มีความสูญเสีย หรือเสียหาย รุนแรงมาก ประการที่สอง ความสูญเสียหรือเสียหายนั้นไม่สามารถที่จะคาดคะเนได้ เนื่องจากการขาดแคลนข้อมูล และสถิติเพื่อการคำนวณในอนาคต ดังนั้นหากมีการพิจารณาการรับเสี่ยงภัยใน กรณีนี้จะต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของกฎหมายที่จะมีออกมาเพื่อรองรับ รวมทั้งการพิจารณา เรื่องพิกัดอัตราเบี้ยประกันภัยที่เหมาะสมด้วย

ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการให้ความคุ้มครองตามกรมธรรม์ประเภท CGL หรือ EIL ก็ตาม ก็นับได้ว่า น่าจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อบุคคลผู้เกี่ยวข้องงานกรณีข้อพิพาททางสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะ เป็นทั้งผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในฐานะผู้กระทำละเมิดก็ดี หรือผู้เสียหายทั่วไปไม่ว่าจะ เป็นรัฐ หรือประชาชนโดยส่วนรวมก็ดี หรือแม้แต่ปัจเจกชนแต่ละรายก็ดี ทั้งนี้โดยพิจารณาว่ารูปแบบ การประกันภัยของกรมธรรม์ดังกล่าว เป็นมาตรการหนึ่งซึ่งช่วยส่งเสริมให้การบังคับใช้กฎหมายตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นโดย เฉพาะกรณีหากพบว่า การดำเนินกระบวนการพิจารณาทางศาลมีข้อขัดข้องไม่เอื้อประโยชน์ หรืออำนวยความสะดวกแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้เสียหาย แม้ว่ากรมธรรม์ ประกันภัยดังกล่าวจะมีข้อจำกัดอยู่บ้างในบางประการ เช่น ข้อจำกัดในเรื่องเงื่อนไขความคุ้มครอง ซึ่งแต่ละประเภทกรมธรรม์จะมีเงื่อนไขที่แตกต่างกัน บางกรมธรรม์สามารถให้ความคุ้มครองในเงื่อนไข ที่กว้างขวางกว่า กรมธรรม์ประเภท EIL โดยปกติจะให้ความคุ้มครองมากกว่าประเภท CGL นอกจากนี้ในเรื่องของวงเงินจำกัดความรับผิด เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ทำให้ประสิทธิภาพในเรื่องความ คุ้มครองของกรมธรรม์ลดน้อยลง อย่างไรก็ตาม กรมธรรม์บางฉบับสามารถขยายความคุ้มครองใน

วงเงินความรับผิดที่สูงมากได้ แต่สิ่งที่ตามมาพบว่า อัตราเบี้ยประกันภัยก็จะสูงขึ้นไปด้วย ดังนั้นหากพิจารณาในเรื่องดังกล่าวแล้ว แม้ว่ากรรมธรรม์จะให้ความคุ้มครองต่อวงเงินความรับผิดที่จำกัดก็ตาม แต่บางครั้งความเสียหายที่แท้จริงพบว่าผู้เสียหายอาจได้รับความเสียหายซึ่งแม้ว่าบริษัทประกันภัยจะชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้เต็มตามวงเงินที่ผู้ประกอบการได้เอาประกันภัยไว้ก็ตาม แต่จากข้อเท็จจริงพบว่า ยังมีความเสียหายอีกบางส่วนที่อยู่นอกเหนือความรับผิดที่ได้รับการชดเชยจากกรรมธรรม์ ดังนี้แล้วความเสียหายจำนวนดังกล่าว ผู้เสียหายสามารถนำสิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนในส่วนที่ยังขาดอยู่ โดยผ่านกระบวนการพิจารณาทางศาลจากผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมผู้ทาละเมิดได้ กรณีที่ขาดสิทธิเรียกร้องเพื่อการรับการชดเชยค่าเสียหายตามความเป็นจริง จากการที่ตนถูกทาละเมิดแต่อย่างใดไม่

จากสมมติฐานของวิทยานิพนธ์ที่ว่า แนวความคิดและวิธีการในการชดเชยเยียวยาเพื่อการแก้ไขปัญหาล้างแวล้อม อันเกิดจากโรงงานอุตสาหกรรมในปัจจุบัน ยังมีข้อจำกัดและไม่เอื้อประโยชน์สูงสุดแก่รัฐ และประชาชนในฐานะผู้เสียหาย หรือแม้กระทั่งผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมเอง การประกันภัยล้างแวล้อมถือได้ว่า เป็นมาตรการหนึ่งที่จะส่งเสริมและผลักดันการชดเชยเยียวยาจากปัญหาดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพ และเอื้อประโยชน์แก่บุคคลผู้เกี่ยวข้องมากที่สุด ซึ่งผลจากการวิจัยที่ได้รับในครั้งนี้ทำให้เชื่อได้ว่า มาตรการดังกล่าวสามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการแก้ไขปัญหาล้างแวล้อมต่าง ๆ ต่อการใช้สิทธิของผู้ต้องเสียหาย รวมทั้งสามารถอำนวยความสะดวกอย่างยิ่งต่อบุคคลผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้จริง ถูกต้อง และสอดคล้องต่อสมมติฐานที่ตั้งไว้ดังรายละเอียดที่ได้สรุปแล้วในตอนต้น

5.2. ข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มุ่งเน้นถึงประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดต่อการนำมาตรการเสริมในรูปแบบของวิธีการประกันภัยในการคุ้มครองสิทธิเรียกร้องของผู้ต้องเสียหาย ในกรณีหากมีข้อพิพาท

ทางสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม โดยอาศัยการออกกฎหมายบังคับใช้ ซึ่งวิธีการออกกฎหมายบังคับใช้ให้โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ต้องจัดทำประกันภัยสิ่งแวดล้อมมิใช่เป็นเรื่องที่ง่ายนัก การบังคับใช้กฎหมายเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ตามบทบัญญัติและแนวนโยบาย และในขณะที่เดียวกันก็ต้องการให้เกิดความพึงพอใจต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะผู้ที่ต้องปฏิบัติตามด้วยแล้วยิ่งเป็นเรื่องที่ยากมากขึ้น อย่างไรก็ตามอย่างไรก็ดีเพื่อให้วัตถุประสงค์ดังกล่าวบรรลุผลมากที่สุด วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้สรุปเพื่อนำเสนอข้อเสนอนั้นที่เห็นว่า น่าจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวสามารถดำเนินการให้ลุล่วงไปโดยไม่มีข้อขัดข้องและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งข้อเสนอนั้นดังกล่าวพอสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้

แนวทาง เพื่อการบังคับใช้โรงงานอุตสาหกรรมต้องจัดทำประกันภัยสิ่งแวดล้อม

การนำระบบการประกันภัยสิ่งแวดล้อมจากมลพิษอุตสาหกรรมมาใช้ในประเทศไทย จำเป็นที่จะต้องพิจารณาถึงความมีประสิทธิภาพในการให้ความร่วมมือและปฏิบัติตาม ซึ่งผู้ที่จะต้องปฏิบัติตาม ได้แก่ ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งการที่ผู้ประกอบการจะเต็มใจและตั้งใจปฏิบัติตามระเบียบหรือกฎเกณฑ์ที่ทางราชการกำหนดนั้นต้องมีมาตรการอยู่ 3 แนวทางคือ

แนวทางที่ 1 มาตรการทางกฎหมาย การใช้มาตรการทางกฎหมายคือ ให้ตรากฎระเบียบขึ้นบังคับใช้โรงงานบางประเภท หรือบางส่วนต้องมีหน้าที่ในการจัดทำประกันภัยดังกล่าว และโดยที่ทางราชการจะต้องจัดหาบริษัทผู้รับประกันภัย เพื่อทำการรองรับให้เพียงพอ หากโรงงานไม่ปฏิบัติตาม และเมื่อมลพิษถูกปล่อยออกมาเกินมาตรฐานจะต้องถูกลงโทษในระดับที่ทำให้โรงงานนั้นเกิดความเกรงกลัว ซึ่งน่าจะเป็นมาตรการทางเศรษฐกิจ หรือการเงิน เช่น ค่าปรับในอัตราที่สูง หรือสั่งปิดโรงงานชั่วคราว เป็นต้น การบังคับใช้โดยออกเป็นกฎหมายนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกฎหมายแม่บทเพื่อรองรับ การที่จะใช้กฎหมายฉบับใดเป็นกฎหมายฉบับแม่บท และฉบับใดเป็นฉบับรอง

จำเป็นต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมและให้สอดคล้องต่อเนื่องความตามกฎหมายฉบับเดิม สำหรับการบัญญัติกฎหมาย เพื่อการบังคับให้โรงงานอุตสาหกรรมต้องจัดทำประกันภัยสิ่งแวดล้อมนั้น วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เห็นว่า น่าจะมีการตราในลักษณะเพิ่มเติมเนื้อความหรือมาตราลงไปในกฎหมายฉบับหลักที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งก็คือพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ส่วนในประเด็นเรื่องในรายละเอียด เช่น วิธีการปฏิบัติ ขั้นตอนการตรวจสอบ บทกำหนดโทษ เพื่อบังคับให้เป็นไปตามกฎหมายแม่บท เห็นสมควรให้กำหนดเป็นประกาศกฎกระทรวงต่อไป โดยให้กระทรวงอุตสาหกรรม โดยกรมโรงงาน และกระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการประกันภัย เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแล และบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย

แนวทางที่ 2 มาตรการจูงใจ และ/หรือสมัครใจ การใช้มาตรการของความสมัครใจ คือ การไม่บังคับให้โรงงานต้องจัดทำประกันภัย เพียงแต่จะแนะนำและชักจูงให้ผู้ประกอบการมีแผนงานและการจัดการด้วยตนเอง ทั้งนี้ทางราชการอาจจะกำหนดนโยบายทางด้านผลประโยชน์อื่นๆ ประกอบเพื่อเป็นการสนับสนุน หรือเร่งให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบจัดทำประกันภัยสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจเป็นนโยบายหรือสิทธิประโยชน์ เพื่อการลดต้นทุนในกระบวนการผลิตของภาคเอกชนให้ต่ำลงมากขึ้น การจะให้มาตรการดังกล่าวเกิดผลอย่างจริงจัง ต้องเริ่มต้นที่ภาครัฐ โดยรัฐบาลจะต้องกำหนดแผนแม่บท หรือแนวนโยบายแห่งรัฐอย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานระดับรอง เช่น กระทรวง ทบวง กรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่อเรื่องดังกล่าวรับไปปฏิบัติตาม โดยมีการกำกับดูแล และสั่งการเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายเป็นลำดับขั้นต่อไป ซึ่งหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดังกล่าวนี้จะต้องสนับสนุน และผลักดันอย่างจริงจังในลักษณะที่เป็นการส่งเสริมมากกว่าที่จะเป็นการบังคับหรือสั่งการ ทั้งนี้โดยความร่วมมือและประสานนโยบายของแต่ละองค์กร เข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดเป็นแผนแม่บทเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นกระทรวงการคลัง โดยกรมสรรพากร กระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และกรมควบคุมมลพิษ กระทรวงอุตสาหกรรม โดยกรมโรงงาน และกระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการประกันภัย เป็นต้น

รูปแบบการที่จะช่วยส่งเสริม เพื่อให้การใช้งบประมาณดังกล่าว เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจังสามารถกระทำได้เลย

ก) การกำหนดเป็นแผนแม่บท แผนแม่บทดังกล่าวได้แก่ งานเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการอนุญาตให้ นำค่าเบี้ยประกันภัย สำหรับการประกันภัยสิ่งแวดล้อมนี้ไปหักเป็นค่าใช้ในการคำนวณภาษีเงินได้ในดี บุคคลเช่นเดียวกับการอนุญาตให้หักค่าใช้จ่ายสำหรับดอกเบี้ยเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย การยกเว้นภาษีเงิน ได้บุคคลธรรมดา สำหรับเจ้าหน้าที่ หรือผู้เชี่ยวชาญจากต่างประเทศที่เข้ามาประกอบวิชาชีพในฐานะ วิศวกร ช่างเทคนิค เพื่อให้คำแนะนำในการควบคุมติดตั้ง ทดสอบ การใช้เครื่องมือเครื่องจักร การถ่ายทอดเทคโนโลยีที่ทันสมัยแก่ภาคอุตสาหกรรมที่จะทำประกันภัยดังกล่าว นอกจากนี้การยกเว้น ภาษีนำเข้าเครื่องจักรที่ทันสมัย เพื่อใช้การประกอบการผลิตตามประเภท ชนิด ของภาคอุตสาหกรรม นั้น ๆ ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริม กระตุ้นให้ได้รับความร่วมมือในการจัดทำประกันภัย สิ่งแวดล้อมของภาคเอกชน โดยเฉพาะผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมโดยความสมัครใจ

ข) การกำหนดหลักเกณฑ์ในการกู้ยืมเงิน เพื่อใช้ในกิจการอุตสาหกรรม โดยกระทรวง การคลังหรือสถาบันการเงินที่มีกระทรวงการคลังเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ เช่น บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรม แห่งประเทศไทย ธนาคารกรุงไทย เป็นต้น สามารถกำหนดให้เป็นหลักเกณฑ์ในเรื่องระเบียบการ ขออนุมัติสินเชื่อของภาคเอกชน โดยเฉพาะสินเชื่อพาณิชย์กรรม และอุตสาหกรรมมาที่ต้องจัดทำ ประกันภัยสิ่งแวดล้อมของโครงการที่จะขออนุมัติสินเชื่อกับบริษัทประกันภัยที่เชื่อถือได้ ในลักษณะ เช่นเดียวกับบางโครงการ ที่กฎหมายบังคับให้ต้องจัดทำ รายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment; EIA) แต่อย่างไรก็ตามในระยะแรก เพื่อมิให้เกิด ข้อขัดข้องในภาคธุรกิจ จึงอาจจะใช้วิธีขอความร่วมมือในลักษณะเชิญชวนหรือแนะนำ โดยกำหนดให้เป็นแนวทางเพื่อเลือก สำหรับโครงการภาคเอกชนที่ต้องขอสินเชื่อประเภทอุตสาหกรรมจากสถาบัน ดังกล่าวข้างต้น โดยกำหนดอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำกว่า (Soft Loan) สำหรับโครงการที่ยื่นขอสินเชื่อ พร้อมเงื่อนไขในการจัดทำประกันภัยสิ่งแวดล้อมด้วย

แนวทางที่ 3 การมาใช้มาตรการทั้งสองร่วมกัน การใช้ทั้งสองมาตรการเป็นวิธีการที่สมเหตุสมผลมากที่สุด กล่าวคือ ในระยะแรกบังคับใช้แต่เฉพาะโรงงานอุตสาหกรรมบางประเภทที่อยู่ในเขตที่กำหนด ส่วนโรงงานที่เหลือให้ใช้วิธีแนะนำหรือชักจูง เพื่อให้ดำเนินการด้วยตนเองในระยะหนึ่งก่อน และจากนั้นเมื่อถึงเวลาอันเหมาะสมก็จะใช้วิธีบังคับให้ครอบคลุมทั่วทุกโรงงาน ทั้งนี้ในส่วนของกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ร่วมกับกระทรวงอุตสาหกรรมจะต้องร่วมมือกันประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ผู้ประกอบการโรงงานสามารถเข้าใจหลักเกณฑ์ วัตถุประสงค์ หรือเงื่อนไขต่างๆ รวมทั้งประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง และหน่วยงานทั้งสองจะต้องร่วมมือกันในการกำหนดประเภทโรงงาน ตลอดจนพื้นที่ที่จะบังคับใช้ให้ชัดเจน ซึ่งอาจจะแบ่งเป็นในระยะแรกอาจกำหนดบังคับเฉพาะโรงงานที่ต้องจัดทำรายงานประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว หรือโรงงานจากพวกที่ 3 ตามประกาศในกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 หรือโรงงานที่มีกลุ่มของผู้ประกอบการเป็นบริษัทข้ามชาติ (Oversea Company) หรือบริษัทร่วมค้า (Joint Venture) ทั้งนี้เพราะโรงงานในประเภทดังกล่าวมักจะเป็นโครงการขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางต่อสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ และประกอบกับโดยส่วนรวมแล้วโรงงานที่มีผู้ประกอบการมาจากต่างประเทศ มักจะมีความรู้ความเข้าใจ และเชื่อมั่นในหลักการประกันภัยว่าจะสามารถอำนวยความสะดวกอย่างมหาศาลแก่ผู้เอาประกันภัย โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดขึ้น นอกจากนี้การกำหนดแบ่งพื้นที่ในการบังคับใช้ก็เป็นอีกแนวทางหนึ่งในระยะเริ่มต้นของการบังคับใช้ เช่น การบังคับให้โรงงานอุตสาหกรรมที่ขยายข้างต้นต้องจัดทำประกันภัยสิ่งแวดล้อม เฉพาะกรณีที่มีแหล่งที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร ปริมณฑล และเขตควบคุมมลพิษอื่นๆ ก่อนแล้วจึงค่อยๆ ขยายออกไปให้ครอบคลุมโรงงานทั้งหมดทุกประเภท และในทุกเขตที่ตั้งทั่วประเทศ เป็นต้น

สำหรับกระทรวงพาณิชย์ โดยกรมการประกันภัยเอง จะต้องทำหน้าที่ผลักดันเร่งให้เกิดกรมธรรม์ประกันภัยสิ่งแวดล้อมที่ขณะนี้กำลังมีอยู่ เฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้ว ให้มีใช้ในประเทศไทย

โดยเร็ว โดยให้กำหนดแบบมาตรฐานเหมือนเช่นกรมธรรม์ประเภทต่างๆ ที่มีใช้อยู่ และนอกจากนี้ยัง
 นำที่จะให้ความร่วมมือกับกระทรวงอุตสาหกรรม และกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ในอันที่จะต้อง
 ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการประกันภัยประเภทนี้แก่ผู้เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะ
 ผู้ประกอบการโรงงาน ซึ่งต้องชำระระยะเวลาพอสมควร เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถเตรียมพร้อมได้ทัน
 (กรณีให้ศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีที่รัฐ เคยประกาศบังคับใช้พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ประสบภัยจาก
 รถยนต์ พ.ศ. 2535) นอกจากนี้กรมการประกันภัยจะต้องมีหน้าที่ให้ความรู้โดยเฉพาะกับบริษัท
 รับประกันภัยต่าง ๆ ในประเทศในรูปแบบของการจัดอบรมสัมมนาทางวิชาการรวมทั้งเผยแพร่เอกสาร
 ที่จำเป็นภายใต้ความร่วมมือระหว่างประเทศ ในลักษณะหน่วยงานราชการต่อหน่วยงานราชการเพื่อ
 การแลกเปลี่ยนข้อมูลทั้งในทางทฤษฎี และเทคนิควิธีในการปฏิบัติ

หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง และเห็นว่าน่าจะมีความสำคัญเช่นกันคือ สภาพัฒนาการ
 เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ น่าจะกำหนดให้หลักการในการจัดทำบันทึกผลและตรวจสอบมลพิษ
 จากอุตสาหกรรม (Environmental Auditing) ให้อยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่ง
 ชาติดับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ซึ่งถ้าเป็นเช่นนั้นจริง โรงงานอุตสาหกรรมทุกโรงก็จะต้อง
 จัดทำบันทึกผลและตรวจสอบมลพิษกันอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งนั่นจะทำให้เกิดประโยชน์ต่อทุกฝ่าย ทั้งในแง่
 ที่บริษัทประกันภัยได้รับคือ การลดใช้ค่าสินไหมทดแทน จะอยู่ในเกณฑ์ไม่สูง เพราะอัตราการเสี่ยงภัย
 เนื่องจากโอกาสของการเกิดอุบัติเหตุมีน้อยลง ส่วนผู้ประกอบการโรงงานเมื่อภัยมีโอกาสในการเกิด
 น้อย การลดใช้ค่าสินไหมอยู่เกณฑ์ต่ำแล้ว แนนอนอัตราเบี้ยประกันภัยที่จะต้องจ่ายแก่บริษัทรับ
 ประกันภัยก็จะอยู่ในอัตราที่ต่ำเช่นกัน นอกจากนี้คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (B.O.I.) ยังเป็น
 อีกหน่วยงานหนึ่งที่สามารถส่งเสริมและผลักดันในการบังคับใช้มาตรการทางการประกันภัยสิ่งแวดล้อม
 ให้เกิดผลเป็นรูปธรรมโดยความสมัครใจ ทั้งนี้คณะกรรมการฯ สามารถเอื้อประโยชน์ในเรื่องสิทธิ
 ประโยชน์พิเศษต่าง ๆ ตามระเบียบเพื่อเพิ่มแรงจูงใจต่อธุรกิจภาคอุตสาหกรรมมาจัดทำประกันภัย
 ดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อผู้ประกอบการที่เพิ่งเริ่มยื่นขอ อนุญาตจัดตั้งและประกอบการใหม่

นอกจากนี้องค์กรภาคเอกชนต้องให้ความสำคัญ เพื่อสนับสนุนให้แนวทางดังกล่าวสำเร็จ ลู่สว่างไปด้วยดี ภาคเอกชนในที่นี้ก็จะขอกล่าวถึงเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจประกันภัยเท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นสมาคมตัวแทน นายหน้าประกันวินาศภัย สมาคมประกันวินาศภัย สถาบันประกันภัยไทย บริษัท ไทยรับประกันภัยต่อ จากัด บริษัทประกันวินาศภัยทั่วไปทุกแห่งล้วนแล้วแต่เป็นกลไกที่สำคัญยิ่ง ในการมีส่วนช่วยผลักดัน ให้มีการบังคับใช้การประกันภัยสิ่งแวดล้อมมาให้ได้ประโยชน์สมดังเจตนารมณ์ โดยที่สถาบันเหล่านั้นอยู่ในฐานะ เป็นคู่สัญญาประกันภัยโดยตรง ดังนั้นแล้ว เห็นว่าสิ่งที่จำเป็นสำหรับ บริษัทผู้รับประกันภัย หรือสมาคมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องคือ การต้องเร่งพัฒนาองค์กร รวมทั้งบุคลากรที่ เกี่ยวข้องให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงหน้าที่ที่สำคัญอันที่จะมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และการพัฒนาประเทศโดยทางอ้อม และเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวสัมฤทธิ์ผลด้วยดี ผู้บริหารของบริษัท โดยอาศัยความร่วมมือจากบริษัทประกันภัยต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่ พัฒนาแล้ว ซึ่งมีการใช้กรรมวิธีประกันภัยสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบใดๆ อยู่แล้ว และไม่ว่าบริษัท ดังกล่าวจะเป็นบริษัทรับประกันภัยต่อหรือเป็นบริษัทแม่ หรือเป็นสำนักงานใหญ่ของบริษัทประกันภัยใน ประเทศก็ตาม ทั้งนี้เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูล เทคโนโลยี รวมทั้งเทคนิควิธีการทั้งด้านการพิจารณา รับประกันภัย การชดเชยค่าสินไหมทดแทน รวมทั้งการสำรวจภัย และความเสียหายต่างๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ความร่วมมือระหว่างบริษัทประกันภัยในประเทศเอง ก็มีความสำคัญยิ่งเช่นกัน ทั้งนี้ เพราะเป็นที่ทราบกันดีอยู่ว่าโดยปกติภัยที่เกิดต่อสิ่งแวดล้อมจากมลพิษอุตสาหกรรมนั้นโดยเฉพาะ เมื่อมีสาเหตุมาจากอุบัติเหตุแล้วจะยิ่งทวีความรุนแรง และครอบคลุมเป็นบริเวณกว้าง ซึ่งมีผลโดยตรงต่อมูลค่าความเสียหายที่บริษัทประกันภัยจะต้องชดเชยแก่บุคคลภายนอกผู้ได้รับความเสียหายนั้น ซึ่งจะมีจำนวนมหาศาลเช่นกัน ในขณะที่ภัยบางประเภทบริษัทรับประกันภัยต่อในต่างประเทศปฏิเสธการ รับประกันภัยต่อ หรืออันกรณีอาจรับแต่เพิ่มเงื่อนไขที่ยุ่งยาก ซับซ้อนเกินกว่าที่จะสามารถปฏิบัติตามได้

ดังนั้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จึงขอเสนอวิธีการโดยอาศัยหลักการประกันภัยแบบรวมกลุ่ม (Pooling Schemes or Syndicates) วิธีนี้มีขึ้นเพื่อการเสี่ยงภัยที่เป็นมหันตภัยเป็นสำคัญ เช่น านที่ที่มีภัยที่ผิดปกติดันจะก่อให้เกิดความเสียหาย การทำลาย หรือ ความรับผิดชอบสูง ค่าสินไหมทดแทนทั้งหมด หรือส่วนเกินจากจำนวน Retention ที่กำหนดขึ้น หรือความเสียหายส่วนเกิดตามที่ตกลงไว้ ควรจะมีการเอมารวมกันโดยวิธี Pool โดยวิธีนี้ผู้รับประกันภัยที่เป็นสมาชิกของ Pool จะได้รับคืนส่วนแบ่งจากจำนวนเอาประกันภัยต่อของตนและส่วนแบ่งจากการเอาประกันภัยต่อของสมาชิกอื่น ๆ อันจะช่วยให้เกิดความรับผิดชอบในการเสี่ยงภัยในสัดส่วนที่น้อยลงของแต่ละสมาชิก เพราะวิธีนี้ทำให้เกิดการกระจายการเสี่ยงภัย ตัวอย่างการดำเนินงานโดยวิธีการนี้คือการดำเนินงานโดย British Insurance (Atomic Energy) Committee ซึ่งรับเสี่ยงภัยจำนวนมหาศาลจากภัยที่เกิดจากพลังงานปรมาณู สมาคมประกันภัยโรงงาน (Factory Insurance Association) และ Jewees Block Syndicate เป็นต้น สำหรับประเทศไทยก็มีการรวมกลุ่มของบริษัทประกันภัยภายในประเทศ 13 บริษัท เพื่อรับเสี่ยงภัยต่อจากต่างประเทศ คือ Thai Inward Pool (TIPOO) ซึ่งวิธีการนี้ใช้สำหรับการเสี่ยงภัยที่เป็นมหันตภัยขนาดใหญ่ และโดยที่ผู้รับประกันภัยต่าง ๆ ที่เป็นสมาชิกของกลุ่มจะได้รับคืนส่วนแบ่งจากจำนวนที่เอาประกันภัยต่อของตน และส่วนแบ่งจากการเอาประกันภัยต่อของสมาชิกอื่น อันจะช่วยทำให้เกิดการกระจายการเสี่ยงภัยมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้โดยข้อเท็จจริงแล้ว แม้สภาพความเสียหายที่เกิดจากภัยทางมลพิษสิ่งแวดล้อมจะมีปริมาณที่รุนแรงและกว้างขวางก็ตาม แต่เมื่อเทียบกับโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์หนึ่งๆ นั้นยังอยู่ในอัตราที่ต่ำ ซึ่งวิธีการรวมกลุ่มประกันภัยระหว่างบริษัทสมาชิกร่นั้น จะทำให้บริษัทประกันภัยที่รับประกันภัยสิ่งแวดล้อมสามารถดำเนินธุรกิจของตนโดยไม่ต้องสำรองเงิน เพื่อเก็บไว้เป็นค่าสินไหมแทนกรณีเกิดความเสียหายเป็นจำนวนมากแต่อย่างใด ดังนั้นบริษัทสามารถนำเงินที่ได้รับจากเบี้ยประกันภัยไปขยายการลงทุนในประเภทอื่นได้อีกเช่นเดียวกับการรับประกันภัยโดยทั่วไป